

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

3 An sit determinata materia, & forma.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

solum habent locum in sex sacramentis, quæ in usu consistunt: nam cum in modo quo fiunt, existunt, & componuntur, conveniant, potest generalis doctrina de omnibus tradi. at vero de sacramento Eucharistiæ est specialis difficultas propter proprium & specialem modum existendi, significandi, & efficiendi, quem habet: nam forma eius in verbis consistit, quæ transeunt, sicut in aliis sacramentis, materia autem eius proxima non est aliqua actio vel usus transiens, sed res permanens. Vnde fit, ut simpliciter duret sacramentum & permaneat: postquam factum est, etiam si forma transeat: deinde in hoc sacramento forma solum significat præsentiam corporis, vel sanguinis Christi: materia vero significat unionem fidelium cum Christo, & inter se. Rursum forma est, quæ efficit ipsum sacramentum per actionem physicam & realem, qua panis consecratur, & non efficit gratiam in anima; materia vero explicata ad usum efficit gratiam in suscipiente. Ex quo etiam fit ut hoc mysterium sit sacrificium, seu sacrificatio in ipsa effectione sacramenti: sit autem sacramentum id, quod permanet factum per sacrificacionem, propter quæ omnia specialem difficultatem habet, quomodo materia & forma in hoc mysterio concurrant ad unum sacramentum componendum. De qua re in hoc eodem tomo ex professo disputandum est, & ideo non oportet concile, & sine sufficienti examinatione aliquid definire, præsentem enim loco satis est dicere, ut hoc sacramentum conficiatur, necessarium esse, ut materia præfens addit, quando profertur forma, cuius virtute consecrata manet, & quodammodo per illam informata.

SECTIO III.

Utrum materia & forma sacramenti sint certa ac definita ex divina institutione.

Pariterior. In hac re varij fuerunt errores speciales circa proprias materias & formas singulorum sacramentorum, quibus suo loco dicendum est: nunc tantum duo ad præsentem locum videntur pertinere. primus est eorum qui solis verbis certis putabant confici sacramenta, de actionibus vero seu materiis nihil curabant. Ita senserunt Pauliciani, ut refert Euthymius in secunda parte Panoplie, tit. 21. Secundus error est hæreticorum huius temporis, qui negant requiri in sacramentis definita verba, quæ consecratoria vocamus, sed tantum verbum doctrine seu concionatorum: quia hoc solum necessarium est ad excitandum fidem, & in memoriam reuocandum id, quod Christus in sacramentis operatus est: ad hæc autem doctrinam proponendam non sunt necessaria definita verba: varijs enim modis, ac verbis fieri potest: ergo præscripta verba requirere ad hominum sanctificationem, superstitiosum est (inquiunt) & veluti quædam magiæ species.

Mitbymia. Dico primo, Materias & formas sacramentorum determinatas esse ex Christi Domini institutione & eo modo, quo definitæ sunt, esse necessarias ad sacramenta conficienda. In hac assertione comprehendimus utrumque sensum explicatum in commentario art. 5. & in utroque est communis theologorum, & absolute loquendo est de fide, quia res in hac assertione intenta ex scriptura sufficienter colligitur, adiuncta Ecclesiæ & sanctorum expositione, & traditione. Primum de baptismo dixit Christus Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua. Vbi materiam remotam designat, proximam vero materiam simul eum forma ponit Mat. vlt. Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Similiter de Eucharistia determinata materia ponitur. Mat. 26. Accipit Iesus panem, determinata autem forma in illis verbis, Hoc est corpus meum. Similiter in illis Ioan. 20. Quorum remisistis peccata, in primo indicatur forma, & in secundo materia Penitentia, de Extrema vñctione colligitur Iacobi 5. Et idem est iudicium

de cæteris sacramentis, quamuis non sint ita in scriptura explicata. Ut enim ait Dionysius C. 1. de Ecclesiast. Hierarch. Primi sacerdotales muneris duces visibilibus signis cælestia sacramenta texerunt, & partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt. Atque in hunc modum explicat ipse determinatum ritum conficiendi ea sacramenta, de quibus in sequentibus capitulis scribit. Hinc etiam Augustinus li. de vñc. bap. c. 3. dicit, sacramenta Christi debere ritu euangelico celebrari: & li. 3. de bap. c. 15. dicit, & baptismum celebrari debere verbis euangelicis, & vbiunque tractat illam questionem an ab hæreticis, vera hænt sacramenta, eam tradit generalem regulam, si in eis conficiendis ritum à Christo traditum obseruant vera tradere sacramenta, & non alias. Non enim (inquit Epistola 23.) propterea non regeneratur, quia non ab illis hac intentione offeruntur, celebratur enim ab eis necessaria ministeria, similia habet lib. 7. de bap. cap. 47. & 53. lib. de vñitate Eccles. capite 19. & Basil. lib. de Spiritu sancto. ca. 10. vbi perinde (dicit esse) si quis ex parte baptismatis decedat, & si in vno quopiam quæ à Christo tradita sunt deficiens baptismum accipiat. atque idem significat in c. 15. Ter. I. de bap. c. 1. Homo (inquit) in quam demissus, & inter pauca verba intrinsecus, & c. 13. lex ingendi posita est, & forma præscripta. Vnde Vigil. Pap. Epistola prima decret. capite secundo, dicit defectum vnius particule copulatiuæ in forma baptismi, multum derogare veritati sacramenti. & cap. 6. Ex eadem causa dicit proiciendum esse ab Ecclesiâ eum, qui in forma baptismi ritum à Christo institutum non seruat. & plura statim referemus in conclusione secunda. Ratio vera tacta est à D. Tho. in art. 4. nam hæc sacramenta sunt signa gratiæ, quam conferunt, sed hoc non habent nisi exhibitione diuina: ergo ut hanc virtutem habeant, necesse est, ut in eis conficiendis diuina institutio seruetur: ergo oportet, ut ex illis rebus, & verbis consistat, quæ Deus decreuit. Quæ ratio satis declarata est in commentario art. 5. vbi etiam diximus, potuisse Deum instituere sacramenta, non determinando certam materiam in specie, vel in aliquo determinato usu, sed liberam hominibus dando facultatem, ut quibus rebus vellent uterentur ad sacramenta conficienda, sicut de sacramento legis naturæ postea dicemus, in lege autem gratiæ certum est, non ita fecisse, ut ostendimus ex D. Thom. in eodem art. 5. Quibus addere possumus, pertinuisse ad perfectionem sacramentorum nouæ legis, ut à Christo essent determinata, sicut in veteri Deus ipse sacramentorum ceremonias definiuit, tum, quia hoc cõfert ad maiorem claritatem, & proportionem necessariam in significatione sacramenti, tum etiam quia, cum hæc sacramenta futura essent instrumenta gratiæ, debuerunt ab ipso authore gratiæ definiti: tum præterea, quia aut maiorem Ecclesiæ vñitatem & consensionem necessarium fuit, ut in sacramentis, & sacrificio, in quibus consistit essentialis ritus exterior colendi Deum, tota Ecclesiâ conspiraret & conueniret: sicut oportuit ut esset vnum baptisma, quod est ianua Ecclesiæ ad vñitatem commendandam, non posset autem hæc vñitas seruari in vniuersa Ecclesiâ, nisi esset à Christo determinata materia & forma sacramentorum. Denique hoc maiorem reuerentiam conciliat ipsis sacramentis, quando intelligimus ritum ab ipso Christo tradito & verbis eiusdem Christi confici.

Quæres, an hæc determinatio materiæ & formæ sit æqualis seu eiusdem rationis in omnibus sacramentis. Respondetur non esse id necessarium, in quibusdam enim certum est, materiam esse determinatam in quadam specie vltima, ut est aqua in baptismo, & oleum in extrema vñctione, in alijs vero sufficit vñitas generica, ut verbi gratia, cõfessio dolorosa est materia sacramenti penitentia, siue sit dolorosa

Dionys.

August.

Basil.

Ep. I. Dicitur.

D. V. 23

Materia in sacramentis modo determinata in specie, modo in genere tantum.

Tota per attritionem, siue per contritionem, quae specie differunt, & siue fit de peccato veniali vel mortali, & siue verbo siue iustit. explicetur; in aliis vero materiis dubia res est, an materia sit vnus speciei physicae vel vnus generis, vt panis & vinu in Eucharistia, & balsamum in confirmatione. Atq; idem reperire possumus in formis, quamuis in his maior vnitas & determinatio reperiatur, nā in sacramentis excepto Matrimonio, requiruntur propria verba certa ac praescripta in sensu & significatione, non in idiomate, vt postea dicemus: in Matrimonio vero sufficit quodlibet signum consensum sufficienter significans, siue sit proprium verbum, siue non, vt supra dixi: quia Christus noluit magis determinare materiam & formam huius sacramenti, quam ad rationem contractus esset necessarium, quia illud satis erat ad significationem huius sacramenti. Quapropter non dixi requiri in sacramentis determinatam formam & materiam in specie, vel in genere, sed iuxta Christi institutionem: in omnibus autem his materiis & formis reperimus quandam determinationem in ordine ad particularem aliquem finem, vel vsu humanum, vt est in Matrimonio coniugale vinculum, nam signum sufficiens ad faciendum hoc vinculum sufficit ad sacramentum, & in Eucharistia panis & vinum quae simpliciter talia censentur in ordine ad humanum vsu, sunt sufficiens materia sacramenti, & sic de alijs, de quibus distinctius agemus de singulis sacramentis disputantes, vbi etiam occurrerunt difficultatibus, quae hic obijci poterant de aliquibus mutationibus, quae in materijs & formis sacramentorum factae sunt in Ecclesia: ostendimus enim omnes fuisse accidentales, & non substantiales.

Mutationes ab Ecclesia factae in sacramentis vel materijs accidentales. Sacramenta vetera certis ritibus de terminata.

Verbum concionatorum non est simpliciter necessarium in sacramentis.

Cyprian.

Ex hac vero conclusione, & ratione eius colligitur primo, idem proportionem seruata dicendum esse de sacramentis veteris legis, nam licet illa non contingerent materia & forma, seu verbis & rebus, tamē ex diuina institutione habuerunt certum & determinatum ritum, & ideo de eorum necessitate erat, vt fierent in eis rebus, vel actionibus, quas Deus instituerat.

Secundo sequitur, in sacramentis nouae legis non esse simpliciter necessarium verbum concionatorium, vt haeretici dicunt, sed consecratorium, vt patet ex dictis, & ex eisdem fere locis scripturae & sanctorum. Christus enim, quando Eucharistiam consecravit, non est vsus verbo concionatorio ad docendum, sed verbo apto ad consecrandum panem & calicem, eo modo, quo ad veritatem talium verborum fuit necessarium. Vnde Paul. 11 ad Cor. 10. Calix (inquit) cui benedicimus, id est, quem verbis consecramus, benedictio enim verbis fit. Praeterea Matt. vlt. prius dixit Christus apostolis, Euntes docete omnes gentes, & postea subdit, Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, & postea, Docentes eos seruate omnia, & illud ergo verbum, In nomine Patris, non significat verbum doctrinae, quia iam hoc praemisit, sicut catechismus solet praecedere baptismum, vt bene Hier. notauit: & ideo simpliciter dixit Christus, Docentes eos, scilicet, non tantum mysterium Trinitatis, sed fidem absolute, postea vero specialiter exprimit mysterium Trinitatis, tanquam necessario explicandum in forma baptismi: quod etiam indicat illa particula, in nomine, id est, in inuocatione, iuxta illud ad Corint. 1. Nunquid in nomine Pauli baptizati estis? hoc est, numquid super vos inuocatum est nomen Pauli quando baptizati estis? sic enim intelligunt Patres omnes, quos infra agentes de baptismo latius referemus: nunc satis erit vnum vel alterum commemorare praeter citatos: prima assertio. Cyp. ser. de baptif. Christ. Verborum (inquit) solemnitas & sacri inuocatio nominis, & signa Apostolicis institutionibus, & sacerdotum ministris attributa, visibile efficiunt sacra-

mentum. Aug. Epist. 118. hoc sensu dicit, consecrari baptismum in nomine Trinitatis, & 19. contra Faust. Epist. 118. stum. c. 16. dicit, Nisi illae syllabae celeriter sonantes & transeuntes dicantur, non consecratione mysticus fit nobis, & li. 3. de baptismo c. 10. & sequentibus idem late docet. At denique hunc sensum habent illa eius verba, tract. 80. in Ioan. Accedit verbum ad clementum, & fit sacramentum, quem locum praue interpretatur haeretici, quia re vera subobscurus est, nam si antecedentia & consequentia considerentur interdum de verbo doctrinae, interdum de sacramentali loqui videtur, nunquam tamen dicit, verbum concionatorum esse de ratione sacramenti, sed tantum verbum aliquod nostram sanctificationem efficiens: vnde videtur generatim loqui de verbo, quo sanctificamur. Tandem veritas haec satis definita est in Conc. Florenti. vbi praescripta verba docet esse necessaria ad consecrandum sacramenta, idemque colligitur ex Conc. Trident. sessio. 7. cano. 13. de sacramentis in genere, & cano. 3. de baptismo & ex capitulo Ad abolendam, de haereticis, vbi generaliter damnantur, qui aliter de sacramentis sentiunt quam Ecclesia Romana docet. Ratione possumus in hunc modum argumentari contra haeticos, nam, vel ipsi existimant, verbum concionatorum esse necessarium ad consecrandum sacramenta, vel non: si negat esse necessarium, sequitur ex eorum sententia, nullum verbum esse necessarium in sacramentis, quia omnino reijciunt verbum consecratorium, tanquam superfluum, & nullius efficaciae ad sacramenta consecrandum, consequens autem esse contra fidem, supra ostensum est. Si vero asserat, verbum concionatorum esse necessarium ad veritatem sacramentorum, in primis oportet, vt ostendant, vbi Christus hoc instituerit, aut praeeperit, nobis enim traditum non est, neque etiam in scriptura id legitur, sed potius in ea contraarium indicatur, vt vidimus: ipsi autem dicunt nihil esse credendum, nisi quod in scriptura continetur. Secundo, si ratione vti velimus, in re, quae ex institutione pendet, nulla est probabilis coniectura, ob quam hoc verbum requiratur, nam concio per se non est necessaria, propter eum, qui suscipit sacramentum, nam saepe non est capax eius, vt paruuli, phraetici, saepe vero illo non indiget, quia est sufficienter instructus, & dispositus. Neq; est etiam necessaria propter circumstantias, tum propter similes rationes, tum quia accidentarium est, vt alij adfinit, imo in sacramento Confessionis regulariter est necessarium, vt non adfinit: atq; simile argumentum fieri potest ex parte eius, a quo praemitti debet haec concio: aut enim necessarium est, vt fiat a ministro, vel ab alio: non primum, quia non est de ratione ministri sacramenti, vt possit docere, nam aliud est baptizare, aliud euangelizare, vt Paulus dicit prim. ad Corinth. 1. vbi Anselm. aduertit, non omnem illum, qui est idoneus ad sacramentum administrandum, esse etiam ad docendum, & Ambro. addit sacramentum perfici verbis solemnibus, & ideo necessarium non esse, vt qui baptizat docere possit, & aduertit, Petrum docuisse Cornelium, & domum eius, postea vero praecipisse, vt a ministris baptizaretur. Neque etiam dici potest secundum, scilicet hoc verbum adhibendum esse a ministro, vel ab alio, tum quia, non est de necessitate sacramenti, vt alius, praeter ministrum & eum, qui suscipit sacramentum, ibi operetur. Tum etiam, quia forma sacramenti semper a ministro adhibenda est, vt postea videbimus. Rursus potest simile argumentum confici ex parte ipsius doctrinae, nam interrogo quid sit necessario docendum, vt sacramentum conficiatur: numquid tota doctrina fidei, aut aliquod certum mysterium, aut fortasse institutio illius sacramenti, quod tradendum est? quid quid responderint, sine fundamento loquentur, & contra Ecclesiae consuetudinem. Quia potius

Cont. Flor. Trid. sess. 7. can. 13.

1 Cor. 1. Anselm. Ambrosi.

potius sequitur, si hæreticus ministret sacramentum servato ritu ecclesie, præmittendo vero falsam doctrinam, non conficere sacramentum, quia illud verbum, non est verbum fidei, sed erroris: quod si dicat quodlibet verbum sufficere, cuiuscunque doctrina vel mysterij sit, nihil certe potest dici absurdius, & præterea refutari potest omnibus argumentis adductis in priori assertionem, quibus ostendimus, determinata verba esse ad concilianda sacramenta necessaria. Ad fundamentum autem hæreticorum responderetur, eos errare ex alio falso principio nimirum sacramenta non deseruire, nisi ad excitandam fidem, per se autem nihil valere, & ideo dicunt esse superfluum, uti determinatis verbis, cum ad excitandam fidem qualibet verba possint sufficere. Fides autem docet sacramenta ipsa per se multum valere, tum ad significationem, ut ostensum est, tum ad efficaciam, ut dicemus latius qu. 62. & ideo merito requiri determinata verba, quæ cum sint verba Dei, & ab ipso Christo tradita non possunt esse superflua, sed aptissima tum ad colendum Deum, tum ad nostram sanctificationem, nam verbum Dei sanctificantur etiam ipsi cibi, ut Paul. ait. prim. ad Timot. 4. Nulla etiam verba aptiora sunt ad Deum orandum, quam illa, quæ ipse nobis tradidit: sic ergo nulla esse possunt aptiora, ad Deum colendum; Denique in hoc nulla est maior ratio de verbis, quam de rebus. Si ergo determinatæ res sunt necessariae, & non est superfluum uti aqua in baptismo, & vino in Eucharistia potius quam aliis rebus, quia Christus sacramentorum & nostræ religionis author has res definitur, atque instituit, cur erit superfluum uti definitis ac consecratorijs verbis, ex eiusdem Christi voluntate & institutione?

SECTIO IV.

Utrum omnis mutatio materiae, aut forme sacramentorum sit contra eorum substantiam, & veritatem.

Ratio dubitandi oritur ex precedenti sectione, dictum esse enim, de necessitate sacramentorum esse determinatas formas & materias, ergo si in his fiat immutatio, non manebit sacramentum, sicut si vera forma, aut materia hominis auferatur, vel mutetur, non manebit homo. In contrarium vero est, quia non omnis immutatio est substantialis, sed aliqua est accidentalis, quas oportet distinguere, duæ enim regulæ sunt in hac materia obseruandæ.

Prima regula est. Si mutatio materiae & formæ substantialis seu essentialis sit, nullum efficitur sacramentum. Hanc probat ratio facta ex doctrina præcedentis sectionis, quia per huiusmodi mutationes tollitur vera materia, aut vera forma essentialis sacramenti. Et confirmari potest ex concil. Nicen. cano. 19. ubi baptismus, quem hæretici Pauliniani dabant, iudicatur nullus, non quia ab hæreticis datur, hoc. n. non est contra substantiam sacramenti, sed quia mutabant veram & essentialem formam, ut constat ex Innoc. 1. epi. 22. c. 5. Atque simile est, quod in concil. Laodicen. c. 8. dicitur, baptismum Cataphrygarum esse nullum, quia videlicet mutabant formam, ut notavit Præcol. verbo Cataphrygæ, & Sander. hæres. 32. quamvis antiqui hunc errorem in Cataphrygis non notent, sed solum dicant eos de Trinitate male sensisse, ut in Aug. & Da. videre licet.

Secunda regula est, si in materia, vel forma sacramenti fiat mutatio tantum accidentalis, non omnino destruitur sacramentum, sed factum tenet. Est communis & certa, quæ sumitur ex Zacharia Pap. ep. 1. ad Bonifac. & habetur in c. Retulerunt de consecr. d. 3. ubi docet, mutationem factam in forma baptismi ex ignorantia cuiusdam non irritasse baptismum, quia accidentaria erat. Sic etiam Aug. lib. 6. de bapt. c. 25. dicit, dummodo verba evangelica feruntur, sine quibus baptismus nihil valet, licet interdum per imperitiam aliquid ex errore misceatur, nihilominus Franc. Suarez Tom. 3.

minus perfici sacramentum. Ratio vero est, quia sola accidentalis mutatio non variat substantiam rei: ergo etiam in sacramentis illa non obstante, manere poterit substantia sacramenti, atque adeo verum sacramentum.

Ut vero distinguamus has mutationes, sit tertia regula circa materias sacramentorum. Quando mutatio materiae tanta est, ut iuxta communem usum, & conceptionem hominum minime conveniat ratione, & nomine cum materia ab Ecclesia usitata & à Christo præscripta, tunc mutatio est essentialis, alioquin est accidentalis. Declaratur exemplis, materia baptismi est aqua: si ergo mutatio fiat ex elementaliqua aqua in rosaceam, mutatio est essentialis, quia aqua rosacea, nec simpliciter est aqua, neque rationem, aut usum aquæ simpliciter dicitur habere: si vero solum mutetur aqua ex frigida in calidam, mutatio est accidentalis, quia aqua calida simpliciter & nomine & rationem, & usum aquæ retinet. Simile est in Eucharistia de materia panis, nam si mutetur ex azimo in fermentatum, & è contrario, accidentalis est mutatio, quia uterque est simpliciter panis, si triticus sit, si tamen ita fiat mutatio, ut ex alia re conficiatur mutatio est essentialis, quia iam ille, neque in re, neque in usu hominum ceteretur simpliciter panis. Ratio vero est clara ex supra dictis, nam materia sacramentorum est determinata à Christo: ergo necesse est, ut sub aliqua ratione & nomine determinatione habeat: ergo, si tanta sit mutatio, ut amittat illam rationem, & consequenter nomen, erit mutatio essentialis, si minus, erit accidentalis. Adiangam autem mutationem nominis cum mutatione rei, non quia illa fit per se necessaria: nam sicut in rebus ipsis consistit sacramentum, ita mutatio rei est, quæ per se pertinet ad veritatem, vel nullitatem sacramenti, tamè, quia nomina sunt nobis signa rerum, ideo amissio nominis est magnum morale argumentum, quod res etiam mutata sit: agimus enim de nomine communi, quo propria rei substantia indicatur. Obseruandum autem est, quod supra etiam adnotauimus, hanc rationem materiae non semper esse considerandam secundum aliquam rationem ultimam, ac physicam, sed in ordine ad humanum usum, & ut significatur per nomen, quod huiusmodi usum respicit: quia istæ materiae sacramentorum designatae sunt in aliquibus actionibus humanis vel in ordine ad illas, & sub ea ratione habent propriam determinationem, & essentiali immutabilitatem: exemplum vulgare est in pane, qui est materia Eucharistiae: massa vero non duntaxat cocta, non est materia, siue differat à pane in specie substantiali physica, siue non, quia non est panis, qui possit esse cibus humanus. Denique in praxi huius regulæ obseruanda maxime est traditio Ecclesie: nam omnis illa mutatio materiae, quæ, iuxta usum Ecclesie non destruit sacramentum, accidentalis est; neque in hoc potest Ecclesia errare, si traditio sit vniuersalis, vel approbata ab vniuersali Ecclesia, quia hæc res maxime pertinet ad fundamenta fidei & morum, in quibus Ecclesia errare non potest, cum sit columna & fundamentum veritatis.

Quarta regula ad formas sacramentorum pertinet, mutatio illam, quæ variat sensum verborum formæ, esse substantialem: si vero illum non variet, esse accidentalem, ita D. Tho. hic, & late Scot. in 4. d. 3. q. 2. Gab. q. 1. & alij, quos statim referam, & in eandem sententiam adducit D. Thom. August. ut in Commentario arti. 7. visum est: exemplum afferemus statim. Ratio vero est, quia sensus est veluti anima verbi, quia verbum non profertur propter sonum, sed propter sensum, & ideo, si idem sensus maneat, idem verbum, atque adeo eadem forma manere censetur: si autem mutetur sensus, & verbum & formam substantialiter mutari necesse est.

Sed, ut hæc regula clarior sit, & ad usum possit accommodari, oportet oēs mutationes, quæ in formis

Ut differat mutatio substantialis, & accidentalis

Materia ad tendenda est in ordine ad usum humanum

Mutatio verborum sensum verborum substantialis. D. Thom. Scotus.

Gabrieli. Ocio mutatio

Mutatio materiae aut forme substantialis seu essentialis sit, nullum efficitur sacramentum. Con. Nicen.

Innoc. 1. epi. 22. c. 5.

Præcol. Sander.

Mutatio tantum accidentalis in materia vel forma non destruit sacramentum. Zachar. August.

Innocentius III. epi. 22. c. 5.